

lica, neque in sancta, nec in una ecclesia esse. Nihil sane facilius esset, nihil explicatius, nihil promptius, si huius esset aut loci aut temporis. Nimirum quibus omnino rebus cum Donatistis Augustinus egit, ut eorum animos ad veram notionem ecclesiae unius sanctae Catholicae atque Apostolicae revocaret: iisdem nos Lutheranos vincere nullo negotio & labore possumus. Atque si res ipsa, quae tamen in manu nostra sunt, in hac nos pugna desererent: at cognomina Catholici ac Lutherani apertissime, planissimeque demonstrant, veram, germanamque ecclesiae notam & characterem habere nos, illos non habere, quamvis ecclesiae nomen fingant, simulent, obtegant. *Sicubi*, ait Hieronymus (73), *audieris eos, qui dicuntur Christi, a quoquam alio nuncupari: ut puta Marcionitas, Valentiananos, Pelagianos, &c. scito non ecclesiam Christi, sed Antichristi esse synagogam.* Quo eodem discrimine Augustinus (74) atque Epiphanius (75) haereticos a Catholicis distinguendos esse docuerunt. Cum itaque Lutherani cognomen ex Luthero traxerint, planum & expeditum est, eos a communi fide atque ecclesia Catholica in privatam & singularem haeresim abiisse. Nobis autem super terram nullus fidei magister est, unus caelestis est Christus, a quo Christianorum cognomen est, quod habemus ex illo haereditarium. In Christi igitur ecclesia sumus. De qua haec, ut brevissime dici potuerunt, ita a me dicta sunt. Nunc ad reliquos locos ex ordine instituto progrediar, meque ad meum munus pensumque revocabo.

(73) *Adversum Luciferianos. (74) Lib. I. contr. Crescon.*

(75) *Haeres. 70. Audianorum.*

Quarti libri finis.

DE

DE AUCTORITATE CONCILIORUM,

Quae quarto loco est posita.

LIBER QUINTVS.

CAPVT PRIMVM.

Argumenta continet, quibus haeretici utuntur ad huius loci auctoritatem labefactandam.



OST ecclesiae auctoritatem auctoritas conciliorum sequitur, quam haeretici plurimis argumentis oppugnant.

Illud primum est, quod ecclesia columna est & firmamentum veritatis. At in Synodum soli cardinales & episcopi veniunt, qui & numero pauciores sunt, nec auctoritatis pondere, hoc est, nec virtute nec sapientia graviore: non ergo synodus regula credendi ecclesiae est, sed contra ecclesia synodo.

Deinde pontifices & Pharisei collegerunt concilium, cuius sententia impia fuit, ut Ioannis 11. cap. legitur: non ergo semper synodi sacerdotalis iudicium probandum est. Sicut enim principes sacerdotum & omne concilium querebant falsum testimonium contra Iesum, Matth. 26. & omnes principes sacerdotum, & seniores populi adversus Iesum consi-

Qq 2

lium

lium inierunt, Matth. 27. ita & episcopi ac pontifices nostri contrariam Iesu Christo sententiam ferre possunt.

3. Argum Præterea si veritatem episcopi tenent & falli non queunt, id ex divino aliquo pacto proficiscetur. At pactum hoc nusquam apparet. Atque ut appareat, haud aliter interpretandum est quam illud, quod cum Levi olim & posteris eius Dominus iniit. Pactum, inquit (1), meum cum Levi: Lex veritatis fuit in ore eius, & iniquitas non est inventa in labiis eius: in pace & aequitate ambulavit mecum, & multos avertit ab iniquitate. Labia enim sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore eius: quia Angelus Domini exercituum est. Vos autem recessistis de via, & scandalizastis plurimos in lege: irritum fecistis pactum Levi, dicit Dominus exercituum. Item, Obsecro Domine custodiens pactum custodientibus mandata tua. In quorum verba Hieronymus Non ergo, ait, quod pollicetur Dominus statim futurum est, sed in eos sua promissa complet, qui custodiunt mandata illius. Vnde constat, pactum retinendæ veritatis quondam cum sacerdotali tribu ininitum, per posterorum culpas irritari. Quo fit, ut ad eundem quoque modum, si apostolis & succedentibus omnino pontificibus veritas a Christo promissa est, eandem tandiu sint servaturi, quandiu id non suis peccatis egerint, ut veritate destitui mereantur. Alioqui, ut Hieronymus in hunc Malachię locum ait (2), ad sacerdotum quidem pertinet disciplinam interrogatos respondere de lege, sed si ignorantiam in ceteris diligentem, in scripturis sanctis obtenderint negligentem, frustra iactant dignitatem, cuius opera non exhibent. Atque idem etiam Hieronymus scribit (3), falso sacerdotes illa iactare. Non peribit lex a sacerdote, nec consilium a sapiente, nec sermo a propheta, cum scriptura dicat, In perversam animam non intrabit sapientia. Et per Ezechielem Dominus, Quarent, ait (4), visionem de propheta: & lex peribit a sacerdote, & consilium a senioribus. In quę verba idem ipse Hieronymus, Hac autem, inquit, non solum eo tempore, quando Babylonius contra Hierusalem veniebat exercitus a prophetis, sacerdotibus & senioribus quærebatur,

(1) Malach. 2. (2) Daniel. 9. (3) Hier. 18. (4) Cap. 7.

sur, sed quotidie in ecclesiis requiruntur. Quę si visionem, legem, consiliumque perdidissent, frustra Prophetas & sacerdotes & seniores habere se iactant. Adde huc illud Hieremię testimonium (5), Sacerdotes non dixerunt, ubi est Dominus, & tenentes legem meam nescierunt me: & pastores pravaricati sunt in me: & prophetaverunt in Baal. Quibus verbis utendum esse adversus nostri ordinis magistros Hieronymus in commentariis auctor est. Adde illud etiam (6), Speculatores eius ceci omnes, nescierunt universi: canes muti non valentes latrare, videntes vana, dormientes, & amantes somnia: Ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam, omnes in viam suam declinaverunt. Quibus ex rebus facile intelligitur, non esse fidendum pastorum, sacerdotumque iudiciis, præsertim si illis Dominus iratus est. Si ergo illi solum in concilium coguntur, concilium profecto errare potest.

Præterea, conciliorum auctoritas illo potissimum testimonio probari solet (7), Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re, quancunque petierint, fiet illis a patre meo, qui in celis est. Vbi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo ibi sum in medio eorum. At hoc testimonium probaret æque, provincialium synodorum certa esse iudicia, quod a recta fide alienum esse, cum ex aliis, tum vero magis ex concilio Carthaginense sub Cypriano constat, in quo non duo vel tres, sed octoginta episcopi congregati contra orthodoxam de unico baptismo doctrinam erravere (8). Synodorum ergo veritas infirmo, aut nullo potius fundamento nititur. Atque in eo testimonio his tantum conciliis se affuturum promisit Christus, quę in nomine ipsius convenirent. Primum ergo fidem faciant se coire in Christi nomine, nam fieri potest, ut improbi episcopi adversus Christum conspirent. Deinde nihil verbo Dei addant aut detrahant, illis enim hæc lex præscripta est.

Ad hæc, concilium Ariminense sexcentorum episcoporum erravit cum Ario, Ephesinum secundum etiam frequen-

(5) Cap. 2. (6) Isai. 56. (7) Matth. 18. (8) Augustinus de bapt. contr. Donatist. libr. 1. cap. 18.

tissimum cum Dioscoro, Constantinopolitanum vero trecentorum pontificum cum Leone Imperatore (9). Concilia igitur quamlibet generalia nullum argumentum firmum Theologis subministrant.

6. Argum. Sexta item synodus apud Trullum celebrata non unum, sed multa peccavit, ut videre est canone secundo, tertio, tertiodecimo, quinquagesimo, & sexagesimoseptimo. Errare igitur in fide & moribus concilia possunt.

7. Argum. Albertus insuper Pighius vir doctus & pius multis argumentis ostendit, acta, quæ nomine sextæ & septimæ synodi circumferuntur, varios errores continere. Non igitur conciliorum etiam generalium fides adeo certa est, ut in dubium vocari non debeat.

8. Argum. Præterea, concilium Constantiense definiit (10), concilium esse supra Papam, Florentinum autem sub Eugenio quarto, & Lateranense sub Leone decimo, contrarium dogma finierunt: conciliorum ergo auctoritas infirma est.

9. Argum. Rursum concilium Basiliense definit (11), esse hæreticum qui negaverit, concilium esse supra Papam, aut asseruerit Papam transferre in alium locum posse concilium, aut in aliud tempus prorogare. Et tamen nemo tam insanus post ea tempora fuit, ut sententiæ contrariæ auctores hæreticos existimaverit: conciliorum ergo iudicia incertiora sunt, quam ut certam fidem facere possint.

10. Arg. Præterea Augustinus libro secundo de baptismo contra Donatistas capite tertio, *Plenaria concilia*, inquit, *sepe priora a posterioribus emendari*. Id quod certe non fieret, si semper veritatem assequerentur. Sed & Isidorus quinquagesima distinctione, capite *Domino*. *Quotiescunque*, inquit, *in gestis conciliorum discors sententia invenitur, illius sententia concilii magis teneatur, cuius antiquior & potior extat auctoritas*. Non igitur

(9) *Rusin. libr. ecclesiast. histor. 10. cap. 21. Leo epist. 12. 13. 21. 22. 23. 24. 26. Thom. Wald. libr. 2. doct. fid. ante cap. 19. Vincent. in spe. lib. 24. cap. 174. Turrecr. lib. 3. cap. 58. Septima synodus ubi illa Constan. damnata est. (10) Sess. 4. & 5. sess. ultima action. 11. (11) Sess. 33.*

igitur conciliorum decreta certa sunt omnia, sed interdum varia sunt atque adeo inter se pugnantia.

Præterea, cum concilium dicitur errare non posse, aut intelligitur mutilum sine capite, aut integrum interveniente etiam capitis auctoritate. Si mutilum, erravit aliquando, ut catholici ultro ipsi fatentur: si integrum, frustra ad fidei quæstionem finiendam congregabitur, cum Romanus pontifex sine generali concilio rite de fide pronunciet, quemadmodum loco proximo sumus demonstraturi. Aut igitur conciliorum dogmata incerta sunt, aut vane profecto congregantur. Id quod Gregorius Nazianzenus in epistola ad Procopium, quæ est numero centesimo secundo, plane testatur in hæc verba: *Quodcumque episcoporum concilium fugio, propterea quod hætenus nullius omnino Synodi finem aliqua utilitate præditum, & unde res male habentes non magis exarcebata quam curata fuerint, videre licuit.*

Postremo Oecolampadius argumentatur ex concilio Romano (12) sub Nicolao, ubi Berengarius, ut inquit, coactus est adiurare in verba falsissima, quæ nec Roffensis libro tertio contra Oecolampadium capite duodecimo, nec Caietanus in libello de Cæna Domini ab errore liberare potuerunt. His atque aliis argumentis contra huius loci auctoritatem hæretici pugnare solent. Lutherus (13) autem more suo rem nulla argumentatione, sed sola asseveratione conficit, inquit: *Sæpius erraverunt concilia, præsertim Constantiense, quod omnium impiissime erravit.* Et in quadam ad populum concione concilium primum, cui apostoli, & eorum discipuli interfuerunt, errasse ait, eo quod senserint legem, & opera necessaria esse ad salutem. Sed enim hunc nos locum, & confirmare & tueri semper oportet, nec ex vera ecclesiæ sententia falsa ulla ratione moveri.

(12) *De cons. dist. 2. Ego Berengarius.*

(13) *In libro de capt. Babyl.*

CAPVT II.

*Docet, quidnam nomen aut synodi, aut concilii
hoc sane loco significet.*

Nihil dubium erat, quin synodi, vel concilii nomine, eadem quippe res est, patres semper nostri intellexerint sacerdotes, præsertim episcopos, in locum unum congregatos, ut causas eas scilicet definirent, quæ ad ecclesiæ sive fidem seu mores pertinerent. At Lutherani novum concilium volunt omnibus retro sæculis inauditum, ubi de fide quæstione iudicent, non episcopi, & sacerdotes, sed rhetores, & laicorum turba, qui non via & ratione, sed verbis & clamore prævaleant. Verum huiusmodi errorem facillimum est eripere.

Tota enim fidelium ecclesia congregari non potest, & ut posset quidem, non expedit tamen, ut ad indisciplinatum vulgus disciplinæ nostræ controversiæ referantur. Quod si ad rempublicam vel in pace, vel in bello continendam stultum esset, concitariæ & ineruditæ plebis consilium requirere, stultum quoque est, ac multo etiam magis, velle ut in gravissimis de fide quæstionibus populi consensionem atque iudicium requiramus. Ac si populus in rebus temporariis tuto, & prudenter magistratuum curæ, diligentia, consilio, sese tradit, nec ferendis legibus quicquam sibi aut consilii aut auctoritatis vendicat, cur plebem hi Christianam incitant, ut suis nolit rectoribus se committere, sed pergat in confessum illum admitti, ubi causæ omnino publicæ non a privatis hominibus, sed a publicis ecclesiæ magistratibus transigendæ sunt? Non sumus, inquiunt, adeo rudes, & tardi, ut velimus aut totam plebem in concilium cogi, quod esset amentia, aut doctrinæ quæstiones ad indoctum vulgus referri, quod esset stultitia. Sed id cupimus, quod & merito, & optimo iure cupimus, ut nec sacerdotes imperiti in concilium veniant, & si qui laici sacrarum literarum periti sint, sunt autem pluri-
mi,

mi, hi ad synodum evocentur: & sive sacerdotes, sive laici, deligantur viri prudentia ac sapientia celebres, quorum consilio res omnes ecclesiæ publicaque negotia gerantur.

Quoniam non decet, ut in his, quæ religionis sunt, irreligiosus episcopus laico pio anteferatur, aut in his quæ sunt doctrinæ laico docto antestet sacerdos indoctus. Sed quod de ignavis episcopis calumniantur, id in confutatione argumentorum explicabimus: nam & hoc primo iam capite inter cætera obiectum est. Quod vero dicunt selectos e plebe viros in synodum cogendos esse, errant in eo turpissime, nec intelligunt qualis sit reipub. Christianæ facies & forma a Christo instituta. Qua de re satis abundanter multis voluminibus ab Alberto Pighio aliisque Catholicis disputatum est. Nunc vero cum Lutheranis ego non pugno, utrum omnes fideles sacerdotes sint; non, utrum fœminæ a Christo sint ad ecclesiæ munia, & sacrorum administrationem admittendæ: quoniam huiusmodi quæstiones non sunt præsentis operis & instituti. Tantum dico, non fœminas, non laicos, sed solos sacerdotes & episcopos oportere in concilium cogi. *Veniam, inquit (1) Dominus Moyse, ad te in caligine nubis, ut audiat me populus loquentem ad te, & credat tibi in perpetuum ::: Descende & contestare populum, ne forte velit transcendere terminos ad videndum Dominum, & pereat ex eis plurima multitudo. Sacerdotes quoque, qui accedunt ad Dominum, sanctificentur ::: & ascendes tu & Aaron tecum, &c.* In hanc ergo formam Christus per episcopos, & sacerdotes populum Christianum instituit: nec plebei ascendere ad consultandum cum sacerdotibus debent, sed præscriptis terminis contineri. Sed ais, Moyses sacerdos non erat, & tamen ille docebat populum, religionisque quæstiones finiebat. At primum, nego Moysen sacerdotem non fuisse. *Moyse, inquit, & Aaron in sacerdotibus eius.* Psalmo nonagesimo octavo. Item non modo obtulit Deo munera, & immolavit: verum etiam Aaron & filios eius consecravit. Sacerdos igitur erat. Illud Levitici octavo disertè explicatum est. Deinde dato mihi legislatorem alium, dato ducem & prophetam a Deo

Tom. I.

Rr

con-

(1) Exod. 19.

constitutum, dato hominem, cuius verbis Deus tantum auctoritatis dederit, & tunc ego fortasse dicam eiusmodi virum etiam si laicus sit, cum sacerdotibus consulendum. Sed illud uni Moyfi concessum est. Transferri itaque passim in alios non debet. Nam quid proprie in controversiis finiendis legislator ipse præscripserit, planum in lege & expeditum est. *Si difficile*, ait (2), & *ambiguum apud te iudicium esse prospexeris* :: *venies ad sacerdotes Levitici generis* :: &c. *sequerisque sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram nec ad sinistram.* In ambiguis ergo quæstionibus ad sacerdotes populus habet currere, in eorumque iudicio requiescere. Adde huc illud Aggæi (3), *Interroga sacerdotes legem.* Adde etiam illud Malachiæ (4), *Labia sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore eius: quia angelus Domini exercituum est.* Nec in veteri testamento solum ea præscripta forma est in controversiis finiendis præcipiendaque doctrina: sed in novo etiam asservatur, ut in utraque iuxta re populus ab episcoporum sacerdotumque labiis, & iudicio pendeat. Nam, quod ab episcopis percipienda evangelii doctrina sit, testis est Paulus ad Ephes. 4. inquit. *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem pastores, & doctores, &c.* Quo loco Paulus, cum Apostolos, Prophetas, Evangelistas, quasi in tres classes distribuisset, pastores tamen & doctores severe sane atque prudenter re ipsa confusos, sola cogitatione distinxit, ut iidem esse in ecclesia qui & pascere, & docerent intelligerentur. Sed in his verbis lapsa consuetudo deflexit de via, sensimque eo deducta est, ut alios pastores, alios doctores intelligeret, qua nulla pernicies maior Christianorum vitæ potuit afferri. Apostolus autem penes Episcopos ut regendi, ita quoque pascendi, ac docendi auctoritatem esse voluit. *Attendite*, inquit (5), *vobis & universo gregi in quo vos Spiritus Sanctus posuit episcopos regere ecclesiam Dei.* Et rursus ad Timotheum (6), & Titum (7), *Non alios episcopos alios doctores,*

(2) Deuter. 17. (3) Cap. 2. (4) Cap. 2. (5) Actor. 20.
(6) 1. Timoth. 3. (7) Tit. 3.

res, sed eundem episcopum doctoremque præscripsit. Ac per Hieremiam Dominus, *Dabo*, inquit (8), *pastores: qui pascant vos scientia & doctrina.* Doctrina igitur evangelica a pastoribus ecclesiæ expectanda est, quos & episcopos esse & doctores tradidit Paulus. At vero, quod episcoporum, ac sacerdotum etiam sit de fidei controversiis discernere, Actorum quinto-decimo capite tradit Lucas. Cum enim venissent Paulus, & Barnabas & quidam alii Hierosolymam, suscepti quidem sunt ab ecclesia, quæ erat Hierosolymis, sed cum proposita esset quæstio, convenerunt, ait, *Non femina, non iuvenes, non laici: sed apostoli, & presbyteri videre de verbo hoc.* Quod si Petrus ut mentes Antiochenorum dubitantium Synodi auctoritate firmarentur, non fideles omnes, sed solos presbyteros cum apostolis congregandos existimavit, quid est, quod nos in ecclesiæ gravissimum cœtum mulierculas, lanios, coquos, factores, convenire cupiamus? Scimus enim apud Lutheranos, huiusmodi multos sacrarum sibi literarum scientiam assumere. Præterea, cum in dubium venit, quamnam pascua sint ovibus permittenda, quæ contra vetanda, pastorum ea consultatio est, non ovium. Ecclesiæ igitur pastoribus huiusmodi causas Dominus demandavit. Præterea, claves regni cælestis Christus non vulgo passim, sed apostolis eorumque successoribus concessit, ut in cap. *sumiter de sum. Trin.* dicitur: nec enim quæ alterius & loci & temporis sunt, ea nunc probare debemus, in clavium autem potestate eadem res sunt, aperire & solvere, claudere & ligare, quemadmodum vel ipse Christus, Matth. 16. cap. explicuit. Solvere ergo quæstiones circa fidem exortas ligareque fideles expleto iam iudicio ad credendum, non quorumlibet est, sed eorum tantum qui ut claudendi & aperiendi, ita ligandi solvendique auctoritatem habent. Confirmat autem hoc vel maxime, quod ea impedimenta tollere, quibus ianua regni cælorum clauditur, clavium munus est proprium. Ignorantiam igitur fidei, quæ sine dubio in eiusmodi impedimentis est, ii proprie tollent, quibus claves concessæ sunt. Accedit ad hæc, quod apostolus ad

Rr 2 Rom.

(8) Hierem. 3.

Rom. 10. cœlos esse intellexit apostolos, cum eis illud ap-
 tavit, *In omnem terram*, &c. Apostolorum ergo & eorum, qui
 apostolis successere, proprium erit illustrare cæteros, ac vi sua
 populum continere. Quod si cœlo illustrationes tollis, quibus
 omnia, quę terra parit, maturata pubescunt: infœcunda hæc
 maneat necesse est, ac vere iuxta nomen suum arida. Atque
 etiam, si tenebrę operient terram & caligo populos, non has
 alii discutient, quam quibus a Christo dictum est, *Vos estis
 lux mundi*. Qui vero, quod superiorum est munium inferioribus
 in ecclesia tribuunt, hi similes sunt, ut siqui aut in
 terra vim illustrandi ponant, aut in pedibus vim cernendi.
 Sed quoniam de his fufius, & accuratius ab aliis disputatum
 est, satis fuerit hæc nos pauca breviter attigisse. Nec est pro-
 fecto cur maiorem in hac re lucem desideremus, quam non
 ratio modo, sed perpetuus etiam ecclesię usus fecit esse per-
 picuam. Non enim patrum memoria, nisi episcopi, & pres-
 byteri in concilium vocantur. Nec hi omnes, sed qui pasto-
 res ecclesię & rectores sunt. Episcopi enim, quos anulares
 nostri vocant, sine causâ aliquando in synodum sunt admisi.
 Sed nihil mirum. Nam & sine causâ in ecclesia sunt. Verum
 hæc alias. Nunc complectar quod proposui brevi. Sane, nisi
 me opinio fallit, sicut nec simplices presbyteri, ita nec anu-
 lares isti episcopi quidem in synodum cogendi sunt. Totum
 quippe ecclesiastici concilii negotium non ordinis, sed iurif-
 dictionis potestate transigitur. Ferre namque sententiam, sol-
 vere aut ligare, absque iurisdictione nemo potest. Constat
 autem, patres in synodo aut leges de moribus dare populo, aut
 de fidei quæstionibus iudicare, quorum neutrum sine ligan-
 di solvendique iure sacerdos facit. Sed utcunque hæc habeant,
 errant certe in media luce Lutherani, qui synodum aliter
 quam episcoporum & sacerdotum collectione definiunt. Errat
 quoque turpiter pueriliterque Bucerus, cum ait, in synodum
 ecclesię non debere cogi nisi Dei filios. Primum enim, si
 solum Dei filii synodum ecclesię faciunt, quæro an conve-
 nire debeant ultro non vocati, an potius futurus sit aliquis,
 cuius evocentur imperio. Si vocati in concilium veniant, ec-
 quis, rogo, ille futurus est, qui veros Dei filios internoscatur?
 Sine ultro venient, quisque ergo de se iudicium feret, & suę bo-

bonitatis opinione fretus in concilium sese ingeret? Sed ut de
 se coniecturam habeat, quomodo reliquos iustos esse & fan-
 ctos intelliget? Atque ut huiusmodi hominum insaniam aper-
 tius deprehendas, finge in republica unaqualibet cives, qui
 sua & sponte & auctoritate se congregent ad censendum de
 legibus, de magistratibus, de religione, idque eo quisque
 audacius, quo magis virtuti suę & studiis fidit. Num talis
 reipub. forma & species non a Solone dico aut Licurgo, sed
 ab ullo omnino cordato homine probaretur? Non igitur ea
 confusio, ac perturbatio in ecclesię synodum inferenda est,
 quam ne in vicis quidem & oppidulis homo sanę mentis ad-
 mitteret. Nisi forte in illam insaniam recidamus, ut pute-
 mus, hominem, simul atque Dei filius esse desiit, potestate
 quoque regendi, pascendi, iudicandi, ligandi, solvendi, esse
 destitutum. Quod quidem quale sit, non est huius operis osten-
 dere, sed in repub. prophana animadverti potest, ubi civium
 tamen vel probitas vel improbitas non adeo obscura est, ut
 non queat aliquando facile deprehendi. Id quod in Christia-
 na repub. non perinde facile est, cuius scilicet præcipua vir-
 tus, qua filii Dei, & nominantur, & sunt, occultissima est.
 Non enim qui in manifesto Iudæus est, nec quę in manifesto
 in carne est circumcisio, sed qui in abscondito Iudæus est, &
 circumcisio cordis in spiritu, non litera, cuius laus non ex ho-
 minibus, sed ex Deo est. Quamobrem si charitate amissa,
 potestas item publica amitteretur, dici non potest, quantis
 tenebris ecclesia esset circumfusa. De quo argumento, & nos
 superiore libro disseruimus, & alii plerique disseruerunt mul-
 to copiosius, nos quasi prætereuntes hæc diximus, ut lecto-
 res intelligant, quod ad præsentem locum satis est, episco-
 pos etiam malos in synodum congregandos, ut qui potesta-
 tem pascendi, iudicandi, ligandi, solvendi, non amiserint.
 Lutheranos itaque ab hoc quidem sermone removeamus: ipsi
 autem intelligamus, synodi ecclesiasticę nomen non quofvis,
 sed pastores & pontifices ecclesię complecti in unum locum
 congregatos, ut de causis ecclesiasticis, hoc est de moribus, fi-
 de, religione, pronuncient.